

CONSIDERAȚII ASUPRA UNUI VECHI TRASEU AL RÂULUI MOLDOVA ÎN PLEISTOCENUL SUPERIOR

(Consideration géomorphologique sur un ancien trajet de la rivière Moldova pendant le Pleistocène supérieur)

Mircea BOBOC

Evoluția rețelei hidrografice din Podișul Moldovei prezintă o serie de caracteristici care au atras de multă vreme atenția cercetătorilor. Alcătuirea petrografică dominată de prezența rocilor moi, structura geologică monoclină, mișcările tectonice cu amplitudine redusă ca și ansamblul condițiilor fizico-geografice și-au pus amprenta asupra morfologiei actuale.

După cum se consideră, retragerea treptată de la nord-vest către sud-est a apelor marine de pe suprafața Podișului Moldovenesc a început în sarmațianul inferior și a continuat până în pliocen și cuaternar, lăsând în urma sa câmpii întinse care au fost ulterior modelate și înlocuite cu un relief structural mai fragmentat (V. Băcăuanu, 1973). În această acțiune modelatoare un rol esențial l-a avut rețeaua hidrografică.

Cercetarea evoluției văilor reprezintă deci un pas important în descifrarea reliefului actual. Un număr mare de cercetători s-au ocupat de probleme generale, care privesc evoluția văilor de pe întreaga suprafață a Podișului Moldovenesc. Ei au dezbătut în mod special existența sau inexistența unei rețele hidrografice transversale (V. Tufescu, 1932; M. David, 1933; Gh. Năstase, 1946; I. Sârcu, 1955; C. Martiniuc și V. Băcăuanu, 1969). Alți autori tratează, în diverse articole de specialitate, în mod colateral și evoluția unor văi sau a unor sectoare de văi din Podișul Moldovei.

Una dintre văile care pune probleme deosebite din punct de vedere evolutiv este valea Moldovei (Fig. 1). Cercetările efectuate în teren, între localitățile Botești și Sasca Nouă, au pus în evidență existența unui fost curs de apă bine individualizat. Acesta prezintă 2-3 nivele de terasă pe partea stângă, ușor de identificat între localitatea Botești și izvoarele râului Brădățel, iar mai departe, la nord-est de localitatea Sasca Nouă. Pe partea dreaptă prezintă un singur nivel de terasă, identificabil doar între localitățile Botești și Dumbrava. În mod deosebit atrage atenția netezimea patului, cu o înclinare foarte redusă, care are lățimi cuprinse între 500-1000 m. Nivelul patului corespunde cu cel al terasei de 5-15 m altitudine relativă, de pe partea stângă a Moldovei (Fig. 1).

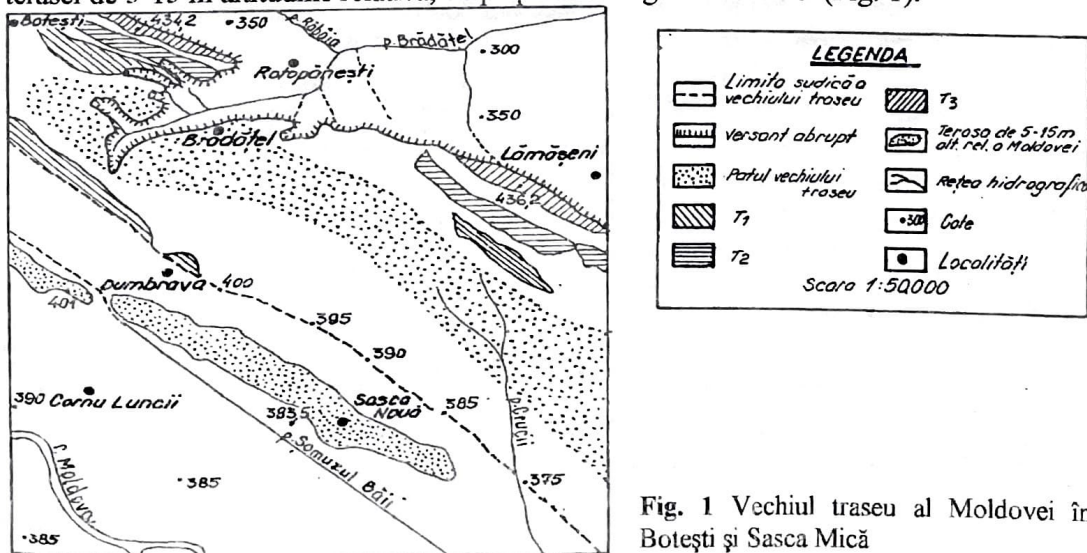

Fig. 1 Vechiul traseu al Moldovei între localitățile Botești și Sasca Mică

Afluenții de pe partea dreaptă ai Șomuzului Mare, în special pârâul Brădățel, printr-o puternică eroziune regresivă au străpuns versantul stâng al acestui fost curs de apă, ajungând foarte aproape de baza celui drept.

Cercetările efectuate într-o deschidere aflată la izvoarele pârâului Brădățel au evidențiat sub un strat lutos, de circa 1-2 m grosime, existența unui orizont de pietrișuri. Acestea sunt asemănătoare, atât în ceea ce privește compoziția, cât și granulometria, cu cele existente în actuala albie majoră a Moldovei. Izvoarele acestui pârâu sunt situate cu circa 15-20 m sub patul fostului curs de apă și impresionează prin debitul destul de bogat.

Configurația terenului sugerează că vechiul curs de apă continua pe la sud de localitatea Rădășeni, spre Cotu-Băii, până în actuala albie majoră a Moldovei (Fig. 2).

Spre vest este închis de înălțimi de depășesc cu circa 20 m nivelul patului, ceea ce nu permite trasarea sa cu certitudine în această direcție.

Cercetările efectuate în zona pârâului Brădățel au dus la identificarea unui nivel de terasă de 5-10 m altitudine relativă, pe cursul său superior și a două nivele, de 10-15 m altitudine relativă și de 20-30 m altitudine relativă, pe cursul mijlociu (Fig. 2, Anexa 1).

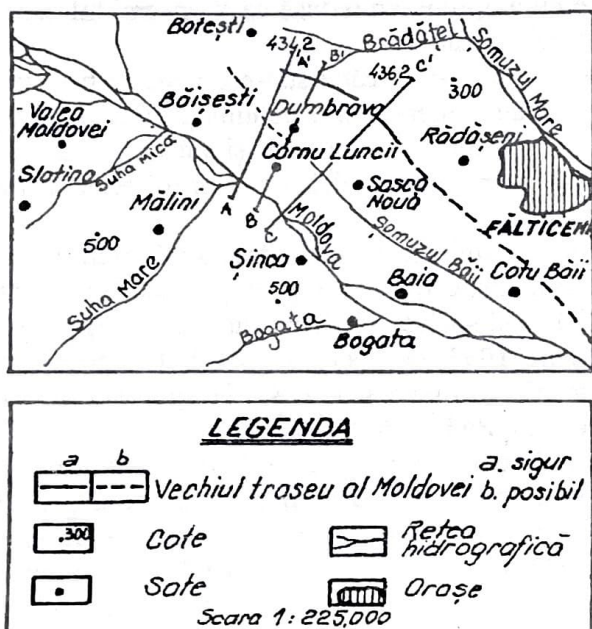

Fig. 2 Așezare geografică

Pentru a putea desprinde anumite concluzii este necesară corelarea rezultatelor cercetărilor din teren cu principalele etape de evoluție a reliefului din zonă.

O primă etapă considerată foarte importantă este etapa sarmațian inferior. Datorită mișcărilor moldavice, în această etapă, au luat naștere Subcarpații Moldovei (M. Ielenicz, 1983), iar întreaga zonă din estul acestora a fost invadată de apele Mării Sarmatice. De asemenea, tot în această etapă, Carpații Orientali au suferit ridicări dintre cele mai importante (Gr. Posea, N. Popescu, 1973). C. Martiniuc (1956) ținând cont de această situație altimetrică, a considerat că au fost îndeplinite condițiile formării unui piemont, cu amplă dezvoltare în partea estică a orogenului.

O nouă etapă în evoluția reliefului, începe în sarmațianul mediu, când zona este exondată, apele mării retrăgându-se în direcția sud-est. Până la sfârșitul pliocenului, Podișul Sucevei venea în contact cu orogenul prin intermediul unei fâșii piemontane de tipul piemonturilor care există astăzi la contactul dintre Munții Apuseni și Câmpia Tisei (C. Martiniuc, 1956).

Relieful a evoluat lent din sarmațianul mediu până la sfârșitul pliocenului (C. Martiniuc, 1956), în concordanță cu retragerea apelor mării spre sud-est.

O a treia etapă începe la sfârșitul villafranchianului, când datorită mișcărilor valahice, Subcarpații Moldovei sunt recuțați, luând naștere anticlinalul Culmii Pleșu, continuat și la nord de Râșca în dealul Pocolescu (C. Brânduș, 1986). Aceste eforturi tectonice au afectat și o parte din depozitele piemontane apărute încă din sarmațianul inferior (Gr. Posea, N. Popescu, 1973).

O etapă decisivă în evoluția reliefului spre configurația actuală începe în cuaternar. Acum, datorită mișcărilor verticale pozitive din podiș, văile principale între care și Moldova, s-au adâncit cu peste 100 m (N. Popp, C. Martiniuc, 1973). Acest fenomen a dus la distrugerea depozitelor piemontane neafectate de cutările valahice (Gr. Posea, N. Popescu, 1973). În această etapă Moldova își sapă aproape întreaga suită de terase existentă în zonă pe versantul său drept (V. Băcăuanu și colab., 1980) (Fig. 3).

Din analiza principalelor etape de evoluție a reliefului din zonă, în corelație cu cercetările efectuate în teren, se pot desprinde următoarele concluzii:

1. Asemănarea pietrișurilor, din deschiderea de la izvoarele pârâului Brădățel, și cu cele din actuala albie majoră a Moldovei, cât și configurația fostului curs de apă (cu pat neted și cu o suită de 2-3 terase pe versantul nordic) conduc la ideea că acesta din urmă a reprezentat un vechi traseu al Moldovei.

2. Din analiza vârstei teraselor (V. Băcăuanu și colab., 1980) rezultă că Moldova curgea pe acest traseu în pleistocenul superior.

3. În urma înălțării Subcarpaților de la sfârșitul Villafranchianului afluenții de pe partea dreaptă a Moldovei au depus mari cantități de aluviuni în zona lor de vărsare împingând spre nord traseul acesteia. Datorită unei mișcări de subsidență, care afectează scoarța între localitățile Păltinoasa și Timișești (C. Brânduș, 1991), apărută la începutul holocenului, Moldova este nevoită să-și schimbe cursul spre sud.

4. Se poate considera, în urma analizei vârstei teraselor (V. Băcăuanu și colab., 1980) că eroziunea regresivă a afluenților de pe partea dreaptă ai Șomuzului Mare a început în pleistocenul superior. Aceștia câștigă mereu teren prin deplasarea cumpenei de apă, mai ales între localitățile Rădășeni - Lămășeni - Brădățel - Botești și amenință cu captarea însăși a văii principale a Moldovei (C. Martiniuc, 1956). Cel mai agresiv dintre aceștia este pârâul Brădățel, care și-a împins izvoarele la circa 3,5 km de albia majoră a Moldovei.

5. Luând în considerare diferența de nivel dintre izvoarele pârâului Brădățel și patul vechiului traseu al Moldovei, adâncimea mare a fântânilor din localitățile Dumbrava și Brădățel, precum și debitul bogat al pârâului mai sus amintit, considerăm că în general afluenții de pe partea dreaptă ai Șomuzului Mare se alimentează din apele freatice ale Moldovei.

Résumé

Pendant les recherches qui ont été effectuées sur la rivière Moldova, entre les localités Botești et Sasca Nouă, a été mise en évidence que, par ici, dans une ancienne période, c'était installée la rivière Moldova, avec une vallée fossile.

En cours de l'évolution de cette vallée ont été mise en évidence 4 étages: armatien inférieur, armatien moyen, le fin de Villafranchienne et le Quaternaire.

BIBLIOGRAFIE

- Băcăuanu V., (1973) - *Evoluția văilor din Podișul Moldovenesc*, în volumul "Realizări în geografia României", Edit. Științifică, București.
- Băcăuanu V. și colab., (1980) - *Podișul Moldovei. Natură, om, economie*, Edit. Științifică și Enciclopedică, București.
- Brânduș C., (1986) - *Considerații geomorfologice asupra Culmii Pleșu (Subcarpații Neamțului) și zonei sale de contact cu valea Moldovei*, în "Studii și cercetări de geologie, geografie și geofizică" - Geografie, tom XXXIII, București.
- Brânduș C., Grasu C., (1991) - *Valea Moldovei*, Edit. pentru Turism, București.
- David M., (1933) - *Lecțiuni de geografie fizică*, tom III, *Morfologia terestră (reliefuri)*, curs litografiat, Iași.

- Ielenicz M.**, (1983) - *Etapete de dezvoltare ale reliefului*, în "Geografia României", tom I, Edit. Acad. R.S.R., București.
- Martiniuc C.**, (1956) - *Cercetări geomorfologice în regiunea Baia - Suceava*, în "Analele științifice ale Universității "Al. I. Cuza" - Științe naturale, tom II, fasc. 2, Iași.
- Martiniuc C., Băcăuanu V.**, (1969) - *Contribuții la studiul geomorfologic al teritoriului orașului Suceava și al împrejurimilor sale*, în "Analele științifice ale Universității "Al. I. Cuza", sect. II, tom VI, Iași.
- Năstase Gh.**, 1946, *Valea Prutului*, în "Revista geografică", tom II, fasc. 1-4, București.
- Popp N., Martiniuc C.**, (1971) - *Zona de contact dintre Carpații Orientali și Podișul Moldovei*, Suceava.
- Posea Gr., Popescu N.**, (1973) - *Piemonturile din România. Geneză și evoluție*, în "Realizări în geografia României", Edit. Științifică, București.
- Sârcu I.**, (1955) - *Valea Siretului în sectorul raionului Pașcani și problema genezei șei de la Ruginoasa. Aspecte geomorfologice*, în "Probleme de geografie", tom II, București.
- Tufescu V.**, (1932) - *Captări actuale între afluenții Prutului și ai Siretului în județul Dorohoi*, în "Buletinul societății române de geografie", tom LI, București.

Școala Generală Mitocu Dragomirnei